

Vergaderjaar 2001–2002

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 220

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 februari 2002

Hierbij doe ik u overeenkomstig de desbetreffende met uw Kamer afgesproken procedure toekomen de Nederlandse reactie op het groenboek van de Europese Commissie inzake «Schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven in de Europese Unie».

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals

Nederlandse reactie op het Groenboek Schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven in de EU

Onderstaand treft u de reactie aan van de Nederlandse regering op het Groenboek over de schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven in de Europese Unie.

Inleiding

Nederland heeft met belangstelling kennis genomen van het groenboek «Schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven» van de Europese Commissie. Nederland onderschrijft in grote lijnen de voorstellen in dit groenboek en de overwegingen die tot die voorstellen hebben geleid. Van de antwoorden en de daarbij ingenomen standpunten van de lidstaten op de in het groenboek gestelde vragen zal mede afhangen in hoeverre bindende afspraken kunnen worden gemaakt tussen de lidstaten met het oog op harmonisering van de regelgeving in de meeste lidstaten en van de uitvoering daarvan.

Het is in de ogen van Nederland van groot belang dat burgers, die het slachtoffer zijn van geweldsmisdrijven, waaronder zedenmisdrijven¹, met ernstig lichamelijk of geestelijk letsel en die op geen enkele wijze schadeloosstelling van de dader of anderszins (bijv. verzekering) kunnen krijgen een beroep kunnen doen op gemeenschapsgeld. In Nederland kunnen zij daartoe sinds 1975 een beroep doen op het Schadefonds geweldsmisdrijven (SGM, hierna te noemen het Schadefonds). Het Schadefonds dient als vangnet voor deze slachtoffers d.w.z. dat het Schadefonds nooit de gehele schade vergoedt, maar een tegemoetkoming in de schade verstrekt². Dat is een belangrijk uitgangspunt, aangezien bij volledige vergoeding de indruk zou kunnen worden gewekt dat de Staat voor deze schade aansprakelijk is. Uitgangspunt is en blijft voor Nederland dat de dader daarvoor in beginsel aansprakelijk is.

Een ander belangrijk uitgangspunt is dat het Schadefonds het territorialiteitsbeginsel huldigt. Dat wil zeggen dat, ongeacht de nationaliteit van het slachtoffer, indien het geweldsdelict in Nederland of daarmee gelijkgesteld territoir (bijv. een onder Nederlandse vlag varend schip)³ het slachtoffer op gelijke voet als een Nederlandse onderdaan aanspraak kan maken op een tegemoetkoming van het Schadefonds.

Tenslotte is Nederland van opvatting dat, anders dan sommige andere lidstaten, dat aangifte bij de politie van het misdrijf door het slachtoffer niet noodzakelijk is om voor een tegemoetkoming van het Schadefonds in aanmerking te komen. Er kunnen bepaaldelijk redenen (bijv. de vrees voor wraak of het bestaan van familiebanden tussen dader en slachtoffer) voor het slachtoffer zijn om van aangifte af te zien.

Vraag 1

Moet een communautair initiatief inzake schadeloosstelling door de staat van slachtoffers van misdrijven gericht zijn op de verwezenlijking van de drie hierboven genoemde doelstellingen? Zijn er andere doelstellingen die ook zouden moeten worden nagestreefd?

Nederland onderschrijft in zijn algemeenheid de in hoofdstuk 4.2 genoemde doelstellingen met dien verstande dat naar Nederlands oordeel het beperken van de oneerlijke effecten als gevolg van de uiteenlopende vergoedingsniveaus in de verschillende lidstaten in beginsel niet mag leiden tot volledige vergoeding van de geleden schade. Nederland is er ook voorstander van dat deze doelstellingen te zijner tijd zoveel mogelijk in een (kader)besluit van de Europese Unie worden vastgelegd. Daarbij is het wel de vraag of dat initiatief van de Europese Commissie moet uitgaan of dat een nabij voorzitterschap dat moet doen. Nederland herinnert in dat opzicht aan de notitie van de Europese Commissie inzake de

¹ Niet alle seksuele delicten komen in aanmerking; alleen die delicten die gepaard gaan met geweld of bedreiging daarmee. Huiselijk geweld valt binnen de categorie geweldsdelicten.

² Nederland geeft er de voorkeur aan te spreken van een tegemoetkoming in de schade. Schadeloosstelling geeft aan dat de totale schade voor vergoeding in aanmerking komt, hetgeen in elk geval in Nederland niet het geval is.

³ Dit laatste geldt voor alle ingezetenen van de Europese Unie, derhalve niet voor derde landen.

positie van het slachtoffer in het strafproces van 14 juli 1999 en het initiatief van Portugal.

Hoe dit ook zij, naast de drie genoemde mogelijke doelstellingen is van groot gewicht dat, naast het vergemakkelijken van het aanvragen van een tegemoetkoming door niet ingezetenen van een lidstaat, het ook voor slachtoffers in zijn algemeenheid vergemakkelijkt wordt een beroep te doen op een tegemoetkoming door de Staat bij geweldsmisdrijven. Daarvoor is het gewenst dat de administratieve handelingen die het slachtoffer dient te verrichten om voor tot een minimum worden beperkt. Voorts is het van belang dat een zo groot mogelijke groep slachtoffers bereikt wordt, die aanspraak kunnen maken. Uit onderzoek¹ is gebleken dat in Nederland de doelgroep van het Schadefonds 3 tot 4 maal groter is dan de groep slachtoffers die thans een beroep op het Schadefonds doen. Door een intensieve voorlichtingscampagne en aansluiting bij de arrondissementale netwerken slachtofferzorg probeert men het bereik te vergroten.

Vraag 2

Welke criteria moeten worden gehanteerd voor de soorten misdrijven en de soorten letsel die volgens een minimumnorm in aanmerking komen voor schadeloosstelling?

Voorop staat dat Nederland een voorstander is van het ontwikkelen van minimumnormen in de Europese Unie op basis waarvan bepaalde soorten misdrijven en bepaalde soorten letsel in aanmerking komen voor vergoeding. Nederland is het met de opvatting in het Groenboek eens dat het uniformeren van uitkeringsbedragen of uitkeringsniveaus gelet op de uiteenlopende levensstandaarden en de verscheidenheid aan sociale voorzieningen en (ziekte)verzekeringspakketten in de EU niet de aangewezen weg is. Zou men dat toch nastreven, dan zou dat de totstandkoming van een (kader)besluit omtrent de vergoeding door de Staat aan slachtoffers van geweldsmisdrijven ernstig bemoeilijken. Nederland zou dat betreuren.

Naar Nederlands oordeel zouden in elk geval de volgende criteria voor de soorten misdrijven moeten gelden: het dient te gaan om opzettelijk of voorwaardelijk opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven. De beperking tot deze misdrijven is ingegeven door de overweging dat het ernstige strafbare feiten betreft, die een zware inbreuk op de rechtsorde en de integriteit van het slachtoffer opleveren. Het zou niet billijk zijn burgers, die onevenredig zwaar zijn getroffen door deze misdrijven zelf de financiële gevolgen daarvan te laten dragen. Uitbreiding tot andere delicten dan de hierboven genoemde delicten zou tot bovenmatige financiële consequenties voor de Staat leiden.

Het aanleggen van criteria bij de soorten letsel is van minder eenvoudige aard.

1) In de eerste plaats moet het naar Nederlands oordeel over ernstig letsel gaan. Over wat als ernstig dient te worden beschouwd is in Nederland beleid en jurisprudentie ontwikkeld.

Daarbij gaat het om de volgende criteria:

- Letsel dat langdurige of blijvende uiterlijke dan wel functionele gevolgen heeft.
- Letsel dat (objectief gezien) direct levensgevaar met zich heeft meegebracht.
- Letsel dat arbeidsongeschiktheid of ongeschiktheid tot het verrichten van dagelijkse bezigheden heeft veroorzaakt, die langer dan 6 weken duurt.

Een combinatie van op zich minder ernstige letsels kan onder bepaalde voorwaarden eveneens de kwalificatie ernstig krijgen.

¹ Zie «Het Schadefonds Geweldsmisdrijven: doelgroep en bereik van het Schadefonds» drs A.C. Spapens en drs C.E. Hoogeveen IVA Tilburg, 2001.

Nederland is op dit moment niet van plan wijziging in dit beleid aan te brengen.

- 2) Hoewel niet vallend onder het begrip ernstig letsel, kent het Schadefonds in een aantal gevallen en op basis van bepaalde criteria (kring van gerechtigden en vormen van overlijdensschade) ook een tegemoetkoming in de schade toe aan nabestaanden. Toekenning van immateriële schade behoort daar niet toe.

Vraag 3

Moet de mate van bewijs die iemand die om schadeloosstelling door de staat verzoekt, dient te leveren, worden vastgelegd in een minimumnorm?

In Nederland is het wettelijk niet noodzakelijk dat slachtoffers aangifte doen bij de politie om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in de schade door de Staat. Wel dient de reden van niet aangifte voor het Schadefonds duidelijk en acceptabel te zijn. Ook is niet noodzakelijk dat er door de strafrechter een veroordelend vonnis is geweest. In tegenstelling tot de strafrechter, die aan strikte regels van bewijsrecht is gebonden, is het voor het Schadefonds voldoende indien aannemelijk wordt gemaakt dat een geweldsmisdrijf heeft plaats gevonden bijvoorbeeld op basis van verklaringen van getuigen en/of overlegging van medische gegevens. De enkele verklaring van het slachtoffer is onvoldoende.

Gelet op het feit dat slachtoffers soms om hun moverende redenen geen aangifte willen doen, zou Nederland voorstander zijn van een minimumnorm in die zin dat slachtoffers ten overstaan van de beoordelende instantie aannemelijk dienen te maken dat zij slachtoffer zijn van een geweldsmisdrijf dat ernstig letsel in de hierboven weergegeven zin heeft teweeggebracht.

Vraag 4

Moet er een minimumnorm voor immateriële schade worden vastgesteld, en zo ja kan er dan een definitie worden gegeven van dergelijke schade?

In Nederland betreft het Schadefonds ambtshalve een tegemoetkoming wegens immateriële schade bij de beslissing inzake een uitkering. Afhankelijk van de ernst van de zaak bepaalt het Schadefonds op basis van redelijkheid en billijkheid een bedrag tussen f 1000,- (Euro 454,-) en f 20 000,- (Euro 9076,-).

Nederland is er voorstander van dat een minimumnorm voor immateriële schade op communautair niveau dient te worden ontwikkeld. Wat betreft de hoogte van het uit te keren bedrag behoeft naar het oordeel van Nederland geen aansluiting gezocht te worden bij uitkeringen voor immateriële schade gebaseerd op het civiele recht. De ervaring leert dat slachtoffers de uitkering uit het Schadefonds, en dat geldt in het bijzonder voor de uitkering van immateriële schade, beschouwen als een belangrijke symbolische erkenning van hun slachtofferschap.

Vraag 5

Kan ten behoeve van een minimumnorm een schadevergoeding worden bepaald voor blijvende invaliditeit?

Nederland kent geen uitkering uit het Schadefonds voor blijvende invaliditeit. Wel kan een uitkering worden verstrekt voor het verlies van arbeidsvermogen. Deze uitkering kan het maximumbedrag van f 50 000,- (Euro 22 689,-) voor materiële schade niet te boven gaan. Deze op zich beperkte (in tegenstelling tot sommige andere lidstaten) uitkering in geval van (gedeeltelijke) invaliditeit moet bezien worden in het licht van het sociale verzekeringsstelsel in Nederland, waaronder een verplichte verzekering voor arbeidsongeschiktheid. Daarnaast kent Nederland allerlei bijzondere

voorzieningen, zoals de Algemene bijstandswet, de Wet voorzieningen gehandicapten, de Algemene nabestaandenwet en de Ziekenfondswet. Bij de berekening van de materiële schade houdt het Schadefonds ook rekening met deze voorzieningen.

Nederland is er dan ook geen voorstander van een aparte minimumnorm voor vergoeding van blijvende invaliditeit te creëren. Wat betreft de immateriële schade zij verwezen naar het antwoord op vraag 4

Vraag 6

Moet in een minimumnorm rekening worden gehouden met de financiële situatie van het slachtoffer wanneer wordt vastgesteld of het slachtoffer in aanmerking komt voor een schadevergoeding of wanneer de hoogte van de schadevergoeding wordt bepaald?

Ingevolge de Wet Schadefonds Geweldsmisdrijven (art. 4 lid 1) blijft een uitkering achterwege, indien de financiële omstandigheden waarin de benadeelde verkeert zodanig zijn, dat de schade zonder overwegend bezwaar door hem of degene van wie hij voor zijn onderhoud afhankelijk is, gedragen kan worden. Het betreft dan de materiële schade. Voor immateriële schade geldt deze regel niet. Nederland vraagt zich inmiddels af of deze regel wel billijk is. Of het slachtoffer in een vermogende positie is of niet mag in feite geen rol spelen bij de overweging of een slachtoffer in aanmerking komt voor een tegemoetkoming door de Staat. Zou dat wel zo zijn dan treedt de Staat tevens in de vraag of het toebrengen van leed bij een vermogend persoon minder ernstig is dan bij een onvermogend persoon. Dat oordeel past de Staat niet.

Het antwoord op het eerste deel van deze vraag luidt wat Nederland betreft derhalve ontkennend.

Wat betreft het tweede gedeelte van de vraag is Nederland van oordeel dat het niet aangaat dat slachtoffers tweemaal een vergoeding ontvangen voor dezelfde materiële schade. Dat strookt ook niet met de vangnet-functie van een vergoeding door de Staat.

Vraag 7

Hoe dient in een minimumnorm het subsidiaire karakter van schadeloosstelling door de staat in relatie tot andere bronnen van schadevergoeding voor slachtoffers te worden gedefinieerd?

Nederland heeft in de afgelopen 15 jaar een in zijn ogen een goed systeem van slachtofferzorg opgebouwd, dat heeft bijgedragen aan een forse verbetering van de positie van het slachtoffer in het strafproces. Slachtofferzorg berust op drie pijlers te weten een goede en adequate informatievoorziening aan, een behoorlijke bejegening van en schadevergoeding aan slachtoffers. Wat dit laatste betreft is het uitgangspunt dat de dader aansprakelijk is voor de schade. Er zijn voor slachtoffers diverse mogelijkheden schadevergoeding te verkrijgen van de dader. Indien de dader bekend is vindt in de daarvoor in aanmerking komende gevallen schadebemiddeling (indirecte bemiddeling) plaats tussen dader en slachtoffer. In de overige zaken met een bekende dader kan het slachtoffer zich als benadeelde partij voegen in het strafproces, mits zijn vordering van eenvoudige aard is¹. De hoogte van de vordering is in dit verband irrelevant. Indien de vordering niet van eenvoudige aard is dient het slachtoffer zich te wenden tot de civiele rechter. Hoewel beide laatste mogelijkheden in de wet (de eerste in het wetboek van strafvordering en de tweede in het wetboek van burgerlijke rechtshandhaving) zijn opgenomen betekent dit nog niet dat daarmee slachtofferzorg eindigt. Van minstens even groot belang is dat de Staat op zich heeft genomen in redelijkheid al het mogelijke te doen om slachtoffers in hun vordering bij te staan^{2, 3} en via de executie van de schadevergoedingsmaatregel⁴ te zorgen dat slachtoffers/

¹ Het slachtoffer/benadeelde kan zijn vordering op de dader ook splitsen in een eenvoudig deel en een ingewikkeld deel. Het ingewikkelde deel van de vordering dient dan via de civiele rechter te worden gevorderd.

² In geval slachtoffers zich met hun vordering voegen in het strafproces kunnen zij tot drieënhalf uur gratis gebruik maken van de diensten van een bureau rechtshulp. In een aantal arrondissementen controleren de bureaus rechtshulp de voegingen op hun juridische haalbaarheid.

³ Op termijn kunnen slachtoffers van geweldsmisdrijven, die voldoen aan de criteria van het schadefonds en waarin een vervolging is ingesteld, ongeacht hun inkomen gratis rechtsbijstand aanvragen met het oog op een civiele procedure in de gevallen, waarin hun vordering te ingewikkeld is om ter beoordeling voor te leggen aan de strafrechter.

⁴ Wanneer een slachtoffer zich voegt als benadeelde partij in een strafzaak en zijn vordering wordt (gedeeltelijk) toegewezen, wordt naast het wijzen van een civiel vonnis tevens een schadevergoedingsmaatregel opgelegd. Dit heeft voor het slachtoffer/benadeelde het voordeel dat het Centraal Justitieel Incassobureau eerst de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van het slachtoffer executeert. Mocht dat toch niet lukken dan kan het slachtoffer/benadeelde altijd nog het gewezen vonnis executeren.

benadeelden die zich met succes hebben gevoegd in het strafproces, ook daadwerkelijk door de dader schadeloos gesteld worden.

Bij geweldsdelicten is het als slachtoffer altijd raadzaam zich te wenden tot het Schadefonds.¹ Het Schadefonds kan aan het slachtoffer een voorschot verstrekken dat later, indien het slachtoffer schadevergoeding van de dader ontvangt, kan worden verrekend. De procedure bij het Schadefonds loopt dan als het ware parallel aan de procedure in de strafzaak. Uitgaande van het beginsel dat de dader aansprakelijk is voor de door het slachtoffer geleden schade en het slachtoffer eerst een beroep moet doen op andere bronnen van schadevergoeding, kan het karakter van een tegemoetkoming in de schade door de Staat als subsidiair worden gekenmerkt. Niettemin kan zoals boven weergegeven het Schadefonds in een aantal zaken een belangrijke rol spelen bij het vroegtijdig tegemoetkomen in schade van het slachtoffer.

Nederland vraagt zich dan ook af of een opname van een regel in de minimumnorm over het subsidiaire karakter van tegemoetkoming door de Staat wel zinvol is. Het gaat er in de ogen van Nederland meer om praktische mogelijkheden aan te reiken om slachtoffers van geweldsmisdrijven zo snel en adequaat mogelijk een tegemoetkoming in de schade te verstrekken. Het subsidiaire karakter van een tegemoetkoming door de Staat zou naar de opvatting van Nederland beter in een preambule van een te nemen besluit passen.

Vraag 8

Welke andere bronnen van schadevergoeding dienen in mindering te worden gebracht op de schadevergoeding door de Staat?

In de tot nu toe gegeven antwoorden zijn reeds een aantal andere bronnen ter sprake gekomen die slachtoffers dienen aan te spreken of waaruit zij «automatisch» een vergoeding krijgen voor de geleden schade tengevolge van geweldsmisdrijven. Nederland benadrukt dat het hier over het algemeen om vergoeding van materiele schade gaat.²

Nederland kan zich niet vinden in de opmerking in het groenboek dat het te ver zou gaan indien uitgekeerde particuliere verzekeringsgelden niet in mindering kunnen worden gebracht op de tegemoetkoming in de schade door de Staat. De opmerking dat bij het in mindering brengen van gelden uit particuliere verzekeringen zou betekenen dat het slachtoffer «voor niets» een verzekering heeft afgesloten snijdt naar Nederlands oordeel geen hout. Tenslotte heeft het slachtoffer de nodige premies voor zijn verzekering betaald. Het is in Nederlandse ogen een goede zaak dat burgers zich indekken tegen risico's die zij niet zelf kunnen dragen. Voor onverzekerbare risico's en voor de door hem geleden immateriële schade kan het slachtoffer dan een beroep doen op de Staat.

Vraag 9

Dient in een minimumnorm de mogelijkheid van voorschotten te worden opgenomen?

Gelet op hetgeen reeds is geantwoord op vraag 7 kan Nederland volledig instemmen met de opname van de mogelijkheid tot het verstrekken van voorschotten.

Vraag 10

Dienen criteria betreffende het gedrag van het slachtoffer met betrekking tot het misdrijf, zijn of haar betrokkenheid bij criminele activiteiten in het algemeen of andere overwegingen van rechtvaardigheid of openbare orde te worden opgenomen in een minimumnorm?

Bij de beantwoording van deze vraag stelt Nederland zich op het standpunt dat alleen het gedrag van het slachtoffer bij het hem overkomen

¹ Het behoort tot een goede slachtofferzorg van de politie slachtoffers op het Schadefonds te wijzen.

² Indien het slachtoffer zich met zijn vordering tot schadevergoeding kan voegen in het strafproces of een civiele procedure voert kan hij ook een post immateriële schade opvoeren.

gewelddelict van invloed kan zijn op de beslissing tot een tegemoetkoming van de Staat of de hoogte daarvan. Terecht wordt in het groenboek de betrokkenheid bij criminele activiteiten aangesneden als mogelijke uitsluiting of vermindering van een tegemoetkoming door de Staat. Nederland kan zich voorstellen dat wanneer het slachtoffer betrokken is bij criminele activiteiten die doorgaans gepaard gaan met ernstig geweld en het slachtoffer eens een keer buiten zijn schuld zelf slachtoffer is van ernstige geweld het niet in de rede ligt hem dan in aanmerking te laten komen voor een tegemoetkoming door de Staat. Wanneer de criminele activiteiten zich op geheel ander terrein afspelen (bijv. fraude) kan het slachtoffer naar Nederlands oordeel een beroep doen op het Schadefonds.

Evenals de Europese Commissie kan Nederland zich geen concrete voorstelling maken bij «andere overwegingen van rechtvaardigheid of openbare orde». Nederland wijst opname van dergelijke criteria in een minimumnorm dan ook af.

Van belang is voor slachtoffers maar ook voor de uitkerende instantie dat de criteria helder zijn en geen aanleiding vormen tot misverstand.

Vraag 11

Welke andere criteria die niet in dit groenboek worden besproken, zouden in een minimumnorm kunnen worden opgenomen?

Naar Nederlands oordeel komen alle criteria, waarvan de meeste ook in Nederland gelden om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming door de Staat, voldoende aan de orde in het groenboek. Nederland vraagt nog wel aandacht voor twee punten:

- 1) voor schade die getuigen van een geweldsmisdrijf kunnen oplopen. Het zal dan doorgaans om psychische schade gaan. Volgens de Nederlandse wetgeving en de daarop gebaseerde jurisprudentie kunnen ook deze onder omstandigheden als slachtoffers worden aangemerkt en aanspraak maken op een tegemoetkoming van de Staat. De te ontwikkelen Europese minimumnorm zou ook die slachtoffers dienen te omvatten.
- 2) voor toekomstige nog door het slachtoffer te lijden schade of ten tijde van de besluitvorming tot uitkering van een tegemoetkoming nog niet bekende schade. Op grond van de Nederlandse wetgeving terzake kan het Schadefonds daar bij de uitkering een clause over opnemen. Het zal doorgaans om materiele schade gaan. De te ontwikkelen Europese minimumnorm zou een bepaling van die strekking kunnen bevatten.

Vraag 12

Slachtoffers bij het indienen van een verzoek om schadeloosstelling door een andere lidstaat recht geven op bijstand van een instantie in de lidstaat waar hij of zij woont: zou dat een passende manier zijn om de toegang tot schadeloosstelling door de staat voor slachtoffers uit een andere lidstaat te vergemakkelijken?

Nederland is er voorstander van slachtoffers die menen recht te hebben op een tegemoetkoming van de Staat in de door hen tengevolge van een geweldsmisdrijf geleden materiele en immateriële schade het zo gemakkelijk mogelijk te maken bij de indiening van een verzoek daartoe. Nederland kan derhalve de gestelde vraag positief beantwoorden.

Vraag 13

Zou het een passende manier zijn om de toegang tot schadevergoeding door de staat voor slachtoffers uit een andere lidstaat te vergemakkelijken als het slachtoffer zowel in de lidstaat waar hij of zij woont, als in de lidstaat waar het misdrijf is gepleegd, een schadevergoeding van de staat kan krijgen?

Met deze vraag wordt in de ogen van Nederland een principiële kwestie aangeroerd nl.: welke Staat is verantwoordelijk voor het uitkeren van een tegemoetkoming aan een burger die slachtoffer is geworden van een geweldsmisdrijf. Een belangrijk uitgangspunt, althans voor Nederland, is het territorialiteitsbeginsel. Hieruit vloeit onder meer voort dat de Staat medeverantwoordelijk is zoveel mogelijk te voorkomen dat zich op zijn grondgebied bevindende burgers, ongeacht hun nationaliteit, slachtoffer worden van een strafbaar feit i.c. een geweldsmisdrijf. In de gevallen waarin dit toch gebeurt is ervoor gekozen de ernstigste slachtoffers, nl. die van geweldsmisdrijven met ernstig letsel, op hun verzoek een tegemoetkoming te geven in de gevallen waarin zij zonder succes een beroep kunnen doen op andere financiële bronnen. Het zou naar Nederlands oordeel niet fair zijn andere (lid)staten voor de schadevergoeding op te laten draaien. Wanneer de in vraag 12 aangegeven procedure naar behoren werkt is een beroep op de eigen voorziening, die van het land waar het slachtoffer woont ook niet nodig. Terecht wordt in het Groenboek opgemerkt dat het gevaar van «forum-shopping» niet denkbeeldig is.

Nederland beseft dat de consequentie van dit systeem landen waar veel toeristen komen, financieel veel geld kan kosten. Daar staat tegenover dat de inkomsten uit toerisme navenant hoog zullen zijn. Bovendien kan het die lidstaten prikkelen ernst te maken met of nog meer te doen aan de preventie van dergelijke misdrijven.

Wellicht ten overvloede wijst Nederland nog op de bepalingen in het kaderbesluit van de EU inzake de positie van het slachtoffer in het strafproces. Deze bepalingen zijn ook van toepassing op slachtoffers van andere lidstaten en van derde landen. Sinds geruime tijd bestaan in enkele grote steden in Nederland, waar veel buitenlanders ofwel als toerist ofwel anderszins komen, speciale bureaus die zich met de eerste opvang van slachtoffers met een buitenlandse nationaliteit bezighouden. De hulp van deze bureaus wordt blijkens onderzoek door de slachtoffers zeer op prijs gesteld. Ook staan deze bureaus slachtoffers bij om, indien mogelijk, schadevergoeding van de dader te verkrijgen of slachtoffers op de mogelijkheden daartoe te wijzen. In de discussie over het genoemde kaderbesluit heeft Nederland met Ierland als voornaamste medestander gepleit voor oprichting van dergelijke bureaus in de overige lidstaten van de Unie. Hoewel schadevergoeding van de dader of een tegemoetkoming in de schade van de Staat als zeer belangrijk kan worden beschouwd, is een eerste opvang door een (gespecialiseerd) bureau slachtofferhulp in de ogen van Nederland minstens zo belangrijk, zeker wanneer men zich in een vreemde omgeving bevindt.

Vraag 14

Welke oplossingen, anders dan de oplossingen die in dit groenboek worden geschetst, zouden kunnen worden overwogen om de toegang tot schadeloosstelling door de staat voor slachtoffers uit andere lidstaten te vergemakkelijken?

In de eerste plaats wil Nederland opmerken dat het van essentieel belang is dat alle lidstaten van de EU een voorziening treffen die een tegemoetkoming in de schade door de Staat bij geweldsmisdrijven met ernstig letsel tot gevolg mogelijk maken.

In de tweede plaats is een goede voorlichting over de mogelijkheden tot een tegemoetkoming in de schade bij geweldsdelicten noodzakelijk. De politie en bureaus slachtofferhulp, maar ook artsen en ziekenhuizen kunnen daar een belangrijke rol bij spelen. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat het bereik van het Nederlandse Schadefonds Geweldsmisdrijven een aantal malen groter is dan thans het geval is. Een van de oorzaken daarvoor is de onbekendheid van het Schadefonds. Nederland sluit niet uit dat dat ook in andere lidstaten het geval kan zijn.

Ten derde is het naar Nederlands oordeel wellicht raadzaam bij de diverse Schadefondsen of uitkeringsinstanties per lidstaat een informatiedesk in te richten, waar slachtoffers met hun vragen over de voorzieningen en regelingen die in andere lidstaten gelden inzake schadevergoeding door de Staat terecht kunnen. Daar zouden bijvoorbeeld ook brochures van de diverse lidstaten over dit onderwerp te verkrijgen moeten zijn. In elk geval zouden die brochures in de talen van de Unie beschikbaar moeten zijn op de website van de EU.

Bij de discussie over het Kaderbesluit inzake de positie van het slachtoffer in het strafproces is geopperd een gratis Europees telefoonnummer/e-mail adres in te richten voor vragen van slachtoffers. Dat idee is toen niet overgenomen. Nederland was toen niet voor de oprichting van een dergelijke voorziening, omdat degenen die deze voorziening bemensen slachtoffers slechts algemene informatie kunnen verschaffen over de slachtofferzorg per land. Bovendien is het naar Nederlands oordeel, en thans ook zo voorzien in het meergenoemde kaderbesluit dat de instantie waar aangifte wordt gedaan de betrokken informatie dient te verstrekken. Nederland zou – hoewel de voorkeur gevend aan een voorziening per lidstaat – wel mee kunnen gaan met een voorziening op Europees niveau voor de algemene informatie over schadevergoeding door de Staat in de lidstaten van de Unie. Of deze informatieverstrekking ook andere mogelijkheden tot schadevergoeding zou moeten omvatten waagt Nederland te betwijfelen. Gelet op de verscheidenheid aan mogelijkheden en de invloed daarop van de vervolgende instantie roept dat volgens Nederland meer vragen en teleurstellingen op dan nodig is.

Vraag 15

Dienen er geharmoniseerde formulieren te worden opgesteld, die in alle lidstaten kunnen worden gebruikt voor het aanvragen van een schadevergoeding van de Staat?

Nederland beantwoordt deze vraag mede in het licht van het gegeven antwoord op vraag 12 positief, wanneer het erom gaat een eerste aanvraag in te dienen. Daarna is het volgens Nederland aan de instantie, waartoe het slachtoffer zich wendt, de juiste formulieren van de desbetreffende lidstaat aan het slachtoffer te verschaffen.

Behalve verstrekking van formulieren acht Nederland het ook een taak van de verstrekkende instantie het slachtoffer zonnodig bij het invullen van de formulieren bij te staan.